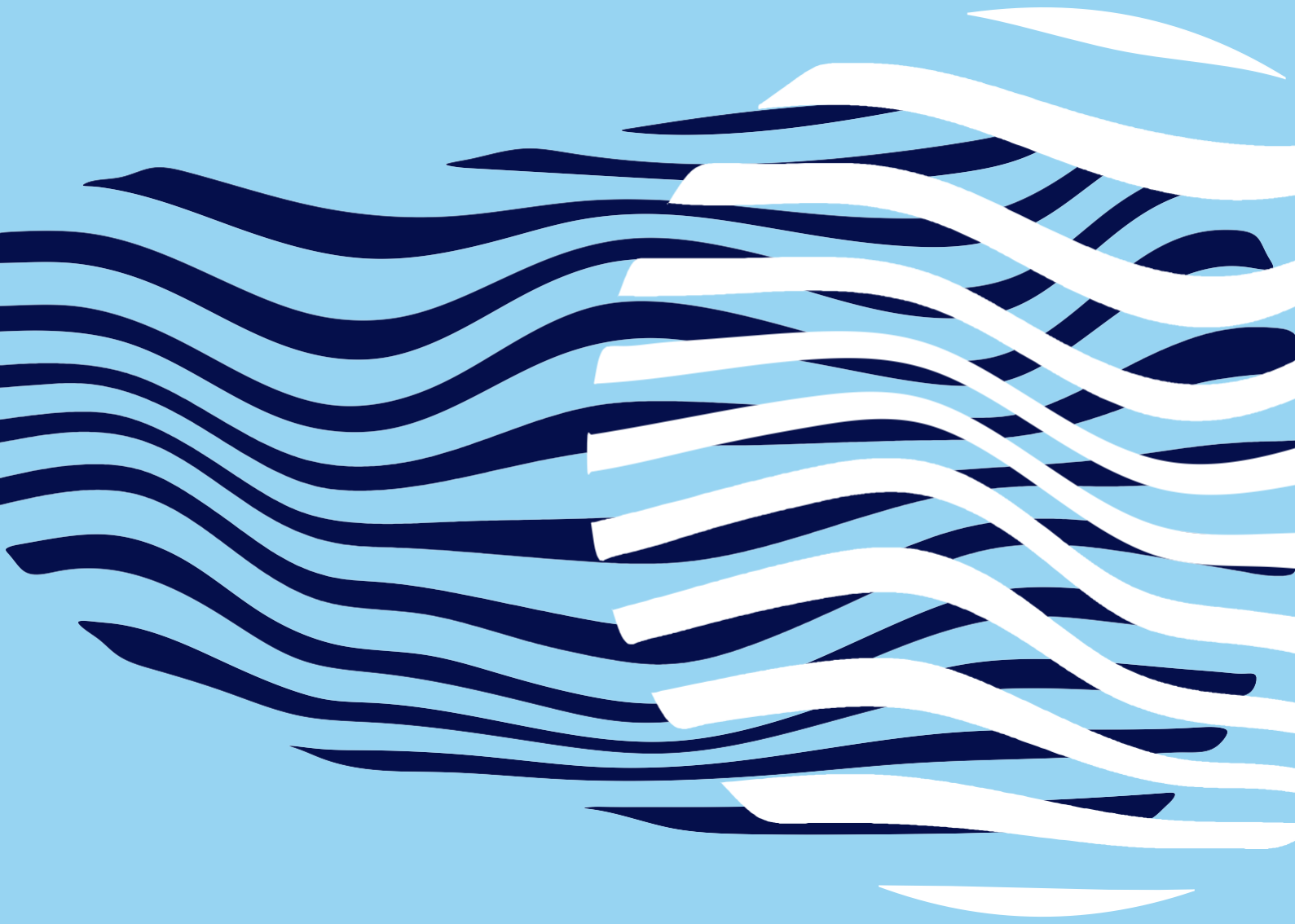
Annual Conference 2026



Hope MANIFESTO

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament

Što je Manifest nade?

U okviru 32. godišnje konferencije EuroClio 2026. pod naslovom „Povijest i nada: učenjem do promjena”, Kuća europske povijesti i EuroClio osmislili su kolaborativne prostore za promišljanje i razmjenu mišljenja o ovogodišnjoj temi. Taj kolektivni proces, koji je pokrenula Kuća europske povijesti i koji se temelji na brojnim doprinosima prikupljenima u okviru Zida nade (vizualnog kronološkog pregleda koji je pokrenuo EuroClio) kao i na participativnim radionicama i pisanim promišljanjima tijekom trajanja konferencije, doveo je do nastanka završnog manifesta — tzv. Manifesta nade.

Ovaj manifest objedinjuje razmišljanja, iskustva i obveze oko **250 nastavnika i profesora povijesti**, koji su sudjelovali u strukturiranom participativnom procesu u okrilju konferencije.

Manifest nade kolektivni je izraz zajednice nastavnika i profesora povijesti te zajednička referentna točka za širi dijalog. Ukorijenjen u stručnoj praksi i oblikovan razmjenom ideja, u prvom je redu namijenjen nastavnom osoblju i učenicima diljem Europe i šire, kao i institucijama i organizacijama koje se bave pitanjima demokracije, obrazovanja i socijalne kohezije.

Osmišljen je kao kolektivni tekst o ulozi obrazovanja o povijesti u neizvjesnim vremenima, iza kojeg stoje nastavnici. Svrha mu je na sažet i pristupačan način izraziti mišljenje nastavnika o tome kako poučavanje povijesti doprinosi kritičkom razmišljanju, demokratskom životu i pluralizmu perspektiva te istaknuti ulogu nade kao važne pedagoške teme na koju se valja usredotočiti.

Različite aktivnosti omogućile su sudionicima konferencije da rasprave o širokom rasponu praksi, strahova, težnji i obveza.

Uredništvo, koje se sastojalo od 10 nastavnika dobrovoljaca, radilo je na konsolidaciji i strukturiranju tih doprinosa kako bi se uobličio koherentan konačni tekst. Njegova je uloga bila osigurati jasnoću, uredničku dosljednost i vjernost kolektivnom procesu iz kojeg je Manifest nastao.

Uredništvo



Potpis članova uredništva

Emer Shanahan

Juraj Varga

Wouter Smets

Kamila Ropero

Mirela Sakej

Sérgio Neto

G.Rósa Eyvindardóttir

Jordi Van den Hoven

Lejla Čaušević

Sinead Fitzsimons

Manifest nade

Poučavamo iz različitih povijesnih gledišta, ali se suočavamo sa zajedničkim izazovima

Naše učionice diljem Europe i šire oblikuju različita sjećanja, sukobi, šutnje i politički konteksti. Postoje brojni načini poučavanja o prošlosti, življenja u sadašnjosti i razmišljanja o budućnosti. Svaki nastavnik povijesti poučava iz određene perspektive, koju oblikuje kontekst u kojem živi. To je važno jer se povijest nikad ne poučava izvan konteksta. Međutim, sve se više susrećemo sa zajedničkim izazovima.

„Teško je nadati se, a ne strahovati u svijetu prepunom patnje i nepravde, a istodobno očajnički žudjeti za promjenama (i za sudjelovanjem u tim promjenama).“

Izvan učionice javna rasprava često je polarizirana, individualizam može oslabiti osjećaj zajedništva, a demokratske vrijednosti više se ne mogu uzimati zdravo za gotovo. Ipak, povijest nam pokazuje da je bilo potrebno određeno vrijeme da se izgrade prava, slobode i oblici solidarnosti te da se oni mogu zaštititi, preispitati i obnoviti. Učenici odrastaju pokušavajući naći svoj put u svijetu društvenih mreža, pogrešnih informacija i umjetne inteligencije, gdje može biti teško procijeniti autoritet i gdje obilje sadržaja može dovesti do zbunjenosti, zamora i nepovjerenja. Sistemski rasizam, nejednakost, međugeneracijske traume i neriješene društvene napetosti i ratovi također oblikuju način na koji se mladi povezuju s poviješću, institucijama i jedni s drugima.

Povijest se može zloupotrebljavati. Protiv toga se, kao zajednica profesora i nastavnika, borimo u učionicama.

U učionicama se te teme javljaju kroz pitanja, emocije, sumnje, otpor, šutnju ili nezainteresiranost učenika, ali i kroz njihovu znatiželju, osjećaj pravde, digitalno znanje i želju da razumiju svijet u kojem žive. Učenici u škole dolaze s onim što su čuli i vidjeli u obitelji, zajednici, medijima i na internetu, a tako im se oblikuje i poimanje baštine i identiteta: nešto se naslijedi, nešto je zajedničko, nešto se osporava, a svaka generacija nešto odluči prenijeti u sljedeći naraštaj ili promijeniti. Ti trenuci mogu biti teški, ali su ujedno i prilike.

Te emocije ne mogu i ne bi smjele biti na marginama povijesnog obrazovanja. Dio su stvarnosti u kojoj se povijest poučava.

Značenje nade u današnjem poučavanju povijesti

Nada može značiti različite stvari ovisno o kontekstima, iskustvima i jezicima. Za nastavnike povijesti to ne može ostati apstraktna riječ. Za nas, nada nije naivan optimizam. Nije puko uvjerenje da će sve jednostavno biti bolje.

Izvan učionice nada se može shvatiti kao sposobnost očuvanja našeg društvenog kapitala, održavanja otpornosti naših društava, prevladavanja poteškoća i odupiranja očaju. Temelji se na vrijednostima kao što su solidarnost, ljudska prava, pravednost, uključivost i odgovornost. Daje nam energiju, motivaciju, vjetar u leđa i osjećaj svrhe. Pomaže ljudima da nastave tražiti načine da djeluju, čak i kad su promjene spore, neizvjesne ili teške.

U učionici se nada pretače u djelo. Ona je pokretač promjena.

Kao nastavnici povijesti **vodimo se potrebom za izgradnjom povjerenja:** povjerenja u to da se učenici mogu suočiti sa složenim pitanjima i propitivati različite načine razmišljanja. Bez toga ne možemo započeti priču o teškim povijesnim trenucima, nositi se s neslaganjem ili pomoći učenicima da propituju osjetljive teme. Povjerenje ne podrazumijeva ugodu ni konsenzus. Njime se stvara ozračje u kojem učenici osjećaju da ih se poštuje, i to im pomaže da izgrade povjerenje u vlastite sposobnosti – sada i u budućnosti. Pomaže im i da nastave dijalog kao aktivni građani svijeta i tako doprinose otvorenom i pouzdanom društvu izvan učionice.

Učionica u kojoj se uči povijest poseban je prostor za konkretno raspravljanje o nadi jer poučavanje povijesti samo po sebi nosi mogućnost nade. Pokazuje nam da svijet nije uvijek bio kakav je sada. Da su se društva mijenjala, da su se ljudi bunili, da su se nepravde dovodile u pitanje, da su se tražila prava, da su se zajednice ponovno gradile iz temelja i da se mijenjao i način razmišljanja.

Zbog toga nada nije nešto što se u poučavanje povijesti uvodi kao vanjski element. Ona je sastavni dio rada nastavnika povijesti: vidljiva je iz načina na koji pomažemo učenicima da se iz pasivnih promatrača pretvore u aktivne građane, jačajući njihove vještine kritičkog razmišljanja i potičući ih da prijeđu s riječi na djela.

„Nadu vidim kao radikalni čin [...] Nadu vidim kao i odluku i predanost, nešto čega se istodobno držimo i što dajemo drugima."

Nada bi učenicima trebala biti poticaj za razumijevanje i djelovanje.

Pomaže im da povežu prošlost sa sadašnjošću, propitkuju ono što se čini neupitnim, koriste maštu i shvate da stvari mogu biti drukčije. Učenici ne samo da dobivaju znanje već donose sa sobom pitanja, iskustva, emocije, vještine kao što je digitalno znanje i razne načine gledanja na svijet. Nada raste kada se taj njihov doprinos shvati ozbiljno i postane dio procesa učenja.

Za nastavnike povijesti nada je stoga i odgovornost i praksa: način poučavanja kojim se podupire razumijevanje, djelovanje, zajednica, demokratsko sudjelovanje i mogućnost promjene.

Nada u poučavanju povijesti

Nada je vidljiva u svakodnevnom radu nastavnika povijesti: u temama koje predlažemo, materijalima koje odabiremo, pitanjima koja postavljamo, pričama koje dijelimo, šutnjama koje istražujemo i prostorima koje stvaramo kako bi učenici mogli razmišljati, govoriti i sudjelovati.

Za taj posao ključni su izvori, činjenice i dokazi. Fotografije, predmeti, usmena svjedočanstva, karte, arhivi, imena ulica, muzejske izložbe, lokalni tragovi povijesti i digitalni dokumenti pomažu učenicima da zastanu i pogledaju pažljivije. Uče pitati tko je govornik, što je činjenica, što je mišljenje, što nedostaje i što se može dovesti u pitanje. Te su vještine važne i daleko izvan učionice u kojoj se uči povijest.

Neke su od tih priča međugeneracijske. Povezuju učenike s djecom, odraslima i starijim osobama iz prošlosti i sadašnjosti. Podsjećaju nas da je povijest i pitanje onoga što nasljeđujemo, što nam je zajedničko i što svaka generacija odluči prenijeti u sljedeće naraštaje ili promijeniti.

Za takvo poučavanje ključno je sagledavanje iz različitih kutova. Upotrebom različitih perspektiva, usporedbom načina razmišljanja i propitivanjem dominantnih, nacionalnih, kolonijalnih ili eurocentričnih perspektiva pomažemo učenicima da shvate da povijest nije satkana od jedne jedinstvene priče. Tražimo glasove koji su izostavljeni iz udžbenika i pitamo što je prešućeno, zanemareno ili prikriveno. To ne čini povijest jednostavnijom: to je čini pravednijom.

Nadi je također potreban prostor za izražavanje neslaganja. Za nadu nije potrebno savršeno slaganje, ali potrebno je dovoljno povjerenja kako bi se vodili teški razgovori. Kroz rasprave, debate i zdravo suprotstavljanje stavova učenici mogu konstruktivno slušati, propitivati, sumnjati, uspoređivati dokaze i susresti se s različitim tumačenjima, a da neslaganje ne pretvore u neprijateljstvo.

„Bez tenzija nema spoznaje. Stoga nada ne znači izbjegavanje napetosti, već povjerenje u to da suprotstavljanje stavova može dovesti do povezivanja [...] kako bi se zajednički stvorila slika pravednije budućnosti."

Sudjelovanjem se učenje pretvara u djelovanje. Kad učenici postavljaju vlastita pitanja, istražuju, raspravljaju, zajednički stvaraju, sudjeluju u radu učeničkih vijeća, osmišljavaju projekte, razgovaraju s drugima ili povezuju učionicu sa svojom zajednicom, prelaze sa slušanja na preuzimanje aktivne uloge. Počinju se smatrati ne samo učenicima povijesti već i njezinim aktivnim sudionicima.

Neizbježan dio toga su i emocije. Povijest može izazvati strah, ljutnju, tugu, otpor, empatiju, nelagodu i brigu. Ako ih se ignorira, te emocije mogu biti prepreka učenju, no ako ih se prepozna i poradi na njima, one su ključan element procesa. Emocije ne mogu zamijeniti dokaze. One su neosporan dio kritičkog razmišljanja. Pomažemo učenicima da razumiju što osjećaju, da procesuiraju svoje emocije i prijeđu s reakcije na promišljanje.

Mašta otvara prostor za nadu. Kroz igru uloga, simulacije, umjetničko promišljanje, pitanja o budućnosti i učenje kroz igru učenici imaju priliku iskusiti složene situacije, a ne samo slušati o njima. Mogu se staviti u različite situacije, naići na dvojbe, ispitati odluke i vidjeti da sadašnjost nije nešto nepromjenjivo. U ocjenjivanju učenja može nam pomoći i kreativnost. Ona učenicima pomaže da povežu znanje s emocijama i da im pokaže kako shvaćaju, osjećaju i tumače povijest.

Kao nastavnici i profesori dužni smo i dalje učiti, aktivno razmišljati i biti znatiželjni. To znači da moramo propitivati svoje pedagoške metode, emocije, predrasude i stereotipe. Ne možemo tražiti od učenika da se suoče s nelagodom, složenim situacijama i teškom stranom povijesti ako to ni sami nismo u stanju učiniti.

Nada se može proširiti i izvan učionice: kroz posjete muzejima, arhivima, spomenicima, javnim prostorima, prirodi, lokalnoj baštini i izložbama te kroz terenski rad. Upoznavanje s lokacijama, izložbenim primjercima i ljudima čini povijest opipljivom. Pomaže učenicima da se povežu i propitkuju događanja, predmete, sjećanja i sadašnjost.

Kako probuditi nadu

„Nada nije tek naivan osjećaj, već profesionalni stav kojim se prepoznaje složenost prošlosti uz istodobno prepoznavanje mogućnosti transformacije koja je sastavni dio obrazovnih procesa"

Ne možemo svi poučavati na isti način. Naši se konteksti, kurikulumi, resursi i slobode razlikuju. Neke su prakse već uvriježene u našim učionicama. Nekima od njih još težimo. Za neke je potrebno više vremena, potpore, hrabrosti i zajedništva.

Ovo okupljanje zajednice stručnjaka koji se bave temom povijesti i nade daleko je više od konferencije. Prilika je to za zajedničko promišljanje, trenutak da izvučemo pouke iz naše zajedničke stvarnosti, učimo unatoč svim razlikama među nama i izgradimo zajedničku svijest o tome što poučavanjem povijesti možemo postići danas.

Iza zatvorenih vrata naših učionica lako je izgubiti iz vida širi pokret čiji smo dio. Ovakva okupljanja nude otvoren i iskren prostor u kojem se nastavnici iz cijele Europe i šire mogu (ponovno) povezati, razmjenjivati iskustva i podsjetiti se zašto rade to što rade.

Ovaj je manifest izraz našeg kolektivnog usmjeravanja na nadu kao način poučavanja povijesti i zajedničke predanosti tome da učionica postane mjesto u kojem se ne samo raspravlja o nadi već se nada i gradi.

Wall of HOPE

Zid nade vizualni je kronološki prikaz u kojem se od sudionika tražilo da podijele jednu uspomenu iz prošlosti ili nadu za budućnost s osobnog povijesnog stajališta na globalnoj razini. Svaki zapis odraz je trenutka, događaja, stvarnosti ili emocije povezane s nadom. Ta kreativna, interaktivna instalacija uključuje više od 120 zapisa sudionika 32. po redu godišnje konferencije EuroClio na temu povijesti i nade.

Zid nade nam pomaže da vidimo kako se nada poima u različitim trenucima i kako se njezin fokus mijenja tijekom vremena, u skladu s potrebama određenog doba. Pokazuje da je svako doba tražilo vlastita rješenja, pokrete i hrabrost. Nada ne poznaje granice. Lokalni događaj, ulični prosvjed ili donošenje zakona mogu odjeknuti preko granica i postati nadahnuće za čitav svijet. Nada služi kao poticaj za osobne priče i tako postaje iskra koja će rasplamsati kolektivnu vatru.

„Žene su dobile pravo glasa u Finskoj."
-1906., europska/globalna razina

Nada je oruđe za ponovnu izgradnju povjerenja, solidarnosti i zajednice. Prisutna je u demokratskim buđenjima, padovima režima i hrabrim kolektivnim djelovanjima. Nada je prisutna u obrazovanju, u mladima, u svakoj generaciji koja uči, postavlja pitanja i koja se ne boji graditi vlastitu budućnost.

„Sva ukradena baština vraćena je zajednicama kojima je oduzeta."
- 2023., europska/globalna razina

Ovaj interaktivni prikaz dokazuje da povijest nije samo slijed datuma, već niz odluka. Naš je odabir sjećati se prosvjeda, prava, napretka i onoga što smo naučili u učionici. Zid nade simbolizira uvjerenje da budućnost može biti svijetla, jer smo to vidjeli u primjerima iz prošlosti, a dodatno nas potiče živa mašta i želja da se razočaranja pretvore u rast.



Posjetite Zid nade na internetu: historywallofhope.eu

Hope MANIFESTO



Posjetite internetsku stranicu

EuroClio HOUSE OF EUROPEAN HISTORY An initiative of the European Parliament

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

#H